

EL

MAGAZÍN

Núm. 306

Dijous, 7 de desembre de 2023

ECONOMIA ■

Les mesures per pal·liar l'efecte de la inflació estan abonant les desigualtats

SALUT ■

La cirurgia mínimament invasiva, un gran avenç

RAMON LÓPEZ DE MÁNTARAS

“La intel·ligència artificial té poc a veure amb la humana”

ALBERT LLIMÓS

ENTREVISTA

RAMON LÓPEZ DE MÁNTARAS

“Les decisions sobre la intel·ligència artificial estan en mans de mitja dotzena d’empreses tecnològiques, que tots sabem quines son”

Quan ningú no parlava encara d’intel·ligència artificial, Ramon López de Mántaras i Badia (Sant Vicenç de Castellet, 1952), ja en feia el tema d’una tesi. Doctor en Física i en Informàtica, va fundar i dirigir l’Institut d’Investigació en Intel·ligència Artificial. Se’l considera el màxim expert català en la matèria. I a més, és un extraordinari divulgador que va participar en les Tertúlies de Literatura Científica de la UVic-UCC.

Text: Jordi Vilarroodà
Fotografia: Albert Limós

Les conferències i cursos sobre intel·ligència artificial són plenes de gent. Els mitjans no parem de parlar-ne. Els experts, detecteu que hi ha ganes de saber, i un punt d’inquietud?

I tant. Hi ha ganes de saber-ne més. Una de les fonts de la por o de la incertesa és el desconeixement. A la por hi han contribuït informacions exagerades, titulars que ens parlen com si les màquines tinguessin intencionalitat pròpia, que ens hagin de controlar i dominar. Per començar, que ningú no s’ho cregui. A vegades és una cortina de fum perquè no parlem dels problemes de veritat que ja fa un temps que són sobre la taula, com els algorismes que discriminen. O que les decisions sobre cap on va la IA estan en mans de mitja dotzena de grans tecnològiques que tots sabem quines són. A ells els interessa no que es parli de la problemàtica present sinó d’una hipotètica intel·ligència que ens controlarà a tots, cosa que és ciència-ficció. El missatge que arriba a la societat sovint és aquest.

Per començar, de què parlem quan parlem d’intel·ligència artificial? Perquè a vegades el primer que cal és definir les coses.

El nom ja és un problema. Perquè hi apareix el concepte d’*intel·ligència*, i de seguida hi *antro-*

pomorfitzen. Ens pensem que estem parlant d’intel·ligència com la nostra, i no és el cas. La intel·ligència artificial té poc a veure amb la humana. El nom crea falses expectatives: les màquines no decideixen ni pensen, som nosaltres. Les podem programar perquè facin un raonament automatitzat seguint les regles de la lògica matemàtica, però no pensen de manera conscient o amb emocions barrejades amb la racionalitat. És molt important separar les dues coses, si no és que definim la intel·ligència d’una forma molt banal... i llavors hauríem de dir que un termòstat és intel·ligent perquè posa en marxa l’aire condicionat.

La seva mateixa trajectòria ens diu que això ve de lluny. Fa temps que en realitat s’investiga en IA?

Absolutament. Jo vaig defensar la tesi doctoral a la Universitat de Tolosa de Llenguadoc l’any 1977. I ja era sobre un algorisme d’aprenentatge que permetia que un robot pogués discriminar objectes només agafant-los amb una pell artificial, una mà robòtica que tenia uns sensors de pressió. La mà era de forma humana, amb cinc dits de tres falanges cada un. I pensi que jo vaig començar a treballar en IA uns 20 anys després que els Estats Units i alguns altres països –pocs– hi fessin els primers passos. Estem parlant de fa més de 65 anys, doncs.

Però quan fan el gran salt? Quan aquests processos poden tenir accés al *big data*, la gran quantitat de dades que actualment acumulem?

Fa una dècada, aproximadament, va haver-hi un resultat força espectacular d'un sistema basat en visió artificial que podia analitzar una imatge i dir-nos què hi havia. Reconeixement de patrons. I això va ser possible amb uns algorismes que no eren nous, que portaven uns anys en circulació, però el que va possibilitar el salt era la disponibilitat d'una quantitat massiva de dades. Milions! I d'altra banda, la computació d'altres prestacions, amb gran memòria i velocitat de processament. Les dades *entrenen* els algorismes, els ensenyen a discriminar. Des d'aleshores això ha anat *in crescendo*, amb el GPT, per exemple, que és una optimització d'aquells algorismes preparant-los per generar text. O millor dit, per preveure com ha de continuar un text, quina és la possibilitat de la següent paraula.

Nosaltres en som conscients en el moment en què hi ha aplicacions que qualsevol usuari pot fer servir?

Això és manca de prudència. No ho haurien hagut de desplegar sense haver fet abans una avaluació del seu impacte, de quins biaixos podia tenir. Han estat molt imprudents! Open IA, els primers que ho van fer, i després els que s'han afegit a la cursa per veure qui es queda el tros de pastís més gran. Què ha provocat això? Que contínuament estiguem

“La mà humana sempre hi és al darrere, des de la invenció de l'algorisme a la seva implementació i desplegament. Per això no té gaire sentit parlar d'una 'IA ètica' sinó d'un ús ètic de la IA”

veient els problemes que estan creant aquests sistemes del que en diuen *intel·ligència artificial generativa*. Un dels criteris que s'havien de tenir en compte era el de minimitzar el riscos. L'ideal seria que fos amb un organisme certificador.

Com les agències de salut amb els medicaments?

Exacte. Aquí Open IA, amb Sam Altman al capdavant –que el van voler apartar i ara torna a ser-hi– va llençar Chat GPT, i al cap de poc ja teníem milers i milers de persones que el feien servir. Hem vist induccions al suïcidi, informacions errònies en consultes sobre medicina o sobre dret... hi ha una llista inacabable de problemes documentats. Sam Altman ha fet servir la màxima de Mark Zuckerberg: mou-te de pressa i trenca esquemes. Un error enorme! Hem d'anar a poc a poc amb la IA, perquè en lloc d'esquemes pots trencar vides.

Hem fet tard per assolir una forma de regulació, com comentàvem abans?

De moment sí, perquè això va més de pressa que la regulació. També és difícil (i potser no tindria gaire sentit) regular abans *per si de cas*. Estem en una disjuntiva, allò que en anglès en diuen *mixed feelings*. Té una lògica, que la regulació vagi darrere del progrés, que corre molt. Un retard és inevitable, el problema és que aquest sigui molt llarg. La legislació europea d'IA no s'espera que sigui d'obligat compliment fins a finals de l'any 2024, i potser a principis de 2025. Aquí potser anem una mica lents.

Al principi apuntava que un dels problemes pot ser que la IA estigui sota el control d'un nombre molt reduït de persones o empreses.

Es poden comptar amb els dits d'una mà o de dues. I estan prenent decisions que ens afecten a tots.

Però n'hem sentit alguns que sembla com si ara ho volguessin frenar. Que adverteixen fins i tot d'uns certs riscos...

Com Ilya Sutskever, un dels que sembla que volia apartar Sam Altman. Diuen que volia anar més a poc a poc, cosa que estaria prou bé. Però per quins motius? Segons ells, per por d'una futura superintel·ligència que pugui controlar la humanitat a no sé quants anys vista. O fins i tot extingir-la. I no és així!

Descartem que un dia que la IA pensi pel seu compte i es descontrolï l'experiment, com amb els dinosaures de *Jurassic Park*?

Absolutament. Ni això ni *terminators* ni coses d'aquestes. Si no especulem i projectem en base a arguments sòlids, no hi haurà màquines amb objectius, desitjos o creences pròpies que tinguin la necessitat de controlar-los. Ho veig ridícul.

Parlant de perills, però, pot tenir usos militars?

Ja els té. I Sutskever no en parla gaire, precisament. Ara ja està verificat que a la guerra d'Ucraïna s'estan utilitzant drons de forma autònoma. Compte! No és el dron que decideixi “mira, ara atacaré aquest tanc”. És quan les seves càmeres el capten, i la forma coincideix amb un dels que té programats com a possibles objectius. Veu que és un tanc rus, o ucraïnès, i dispara. La mà humana sempre és al darrere, des de la invenció de l'algorisme a la seva

“No ho haurien hagut de desplegar sense haver fet abans una avaluació del seu impacte, de quins biaixos podia tenir. Han estat imprudents. Primer, Open IA, i després els que s'han afegit a la cursa”.

implementació i desplegament. Per això no té sentit parlar d'IA ètica, sinó de l'*ús ètic* de la IA. Aquesta no pren iniciatives pròpies: és *software*, programes que hem fet nosaltres. La podem *desendollar* si volem i la màquina passa a ser un objecte inert.

Això vol dir que ens faran falta experts en ètica que siguin a la vegada tecnòlegs?

O que parlin, almenys, un llenguatge comú amb els tecnòlegs. Així com hi ha comissions de bioètica, alguna cosa semblant s'haurà de fer amb la IA. En el món acadèmic això no és complicat de posar en funcionament. El problema és en el sector privat, en aquestes grans empreses que, com és lògic, es mouen pels beneficis dels seus accionistes. Quan parlen que cal regular la IA, no ens els creguem gaire. Són hipòcrites. Volen dir que s'ha de regular com ells desitgen que es reguli. No com ho consideri la societat. Són com un lobby. Recordi que no fa gaire Sam Altman es va passejar per diferents països europeus i el van rebre amb la catifa vermella: Pedro Sánchez, Ursula von der Leyen, Rishi Sunak... I això té com a objectiu condicionar la legislació que s'està preparant.

Parlem de molts problemes, però la IA també ens pot ajudar, no?

Afortunadament. Si no hi veïes aspectes positius, jo no seria aquí. Fins ara, les aplicacions més interessants que hi ha ja eren prèvies a la IA generativa. En medicina, en educació, en robòtica assistencial...

En aquest últim camp, no fa gaire sabem que el govern comprarà assistents robòtics intel·ligents per posar-los a disposició de gent gran...

Està molt bé, però que siguin per ajudar el cuidador humà, el familiar o el gerontòleg, no per substituir-lo. El robot no substituirà l'empatia i la socialització d'un ésser humà. La persona dependent no pot esperar afectivitat per part de la màquina. El que no pots impedir és que projecti afectivitat cap a aquesta. No és cap problema, perquè sempre projectem afectivitat cap a objectes, que no cal que siguin intel·ligents. En aquest cas, l'advertència és que tu no n'has d'esperar un retorn afectiu, de la màquina. Si es fa bé, de forma ètica i com cal, és positiu. I això s'està treballant ja, a casa nostra, amb el grup de robòtica social de la investigadora Carme Torras.

Veurem canviar el món, però, amb la IA? Hi ha enquestes que diuen que fins i tot hi ha gent jove que té por que ens acabi prenent feines.

Hi ha molt a dir, en això. Un lloc de treball no es compon d'una única tasca. Si analitza la seva feina, quantes coses diverses fa cada dia? Moltes. N'hi ha algunes que són automatitzables, però d'altres no. El discurs més racional seria mirar-ho com un conjunt persona-màquina. No m'agrada parlar d'*assistent*, perquè sembla que posem la màquina al mateix nivell que la persona, però sí que és un instrument sofisticat que pot ajudar a fer determinades tasques, sense arribar a automatitzar-les totes. Si fos així, sí que vostè se n'hauria d'anar a casa. Ara bé, això no vol dir que no hi hagi un temps de transició en què incorporar tot això serà traumàtic. El tema de la formació continuada serà bàsic, caldrà més que mai formar-se i adaptar-se tota la vida.

OPINIÓ

Josep Burgaya

DES DE FORA

Tots a córrer

Setmana de ponts i palanques. Dies per fugir. Qui més qui menys ha planificat aquests dies per moure's i viatjar. Poc importa que la Conferència del Clima alerti de la contaminació insuportable que genera la nostra dèria per agafar cotxes i avions de manera desafortada. Algú ho arreglarà. Vivim a "l'edat del turisme". Si alguna cosa defineix el nostre món és la profusió del viatge, de l'aleteig continu. És una actitud. Desplaçar-se, conèixer entorns diferents, ja no és una cosa associada únicament a les classes dominants, a les elits, sinó que ha esdevingut característica comuna i transversal del nostre temps. S'ha erigit com un dret inalienable de la ciutadania en qualsevol segment social que s'habiti. Hi ha nínxols i preus per a tothom, perquè la democratització de la pràctica turística i viatgera no signifiqui, tampoc, la superació de les diferències de classe.

El nostre món és caracteritzat pel moviment i per l'acceleració. No sempre ha estat així. Durant la major part de la història de la humanitat els dies se succeïen tranquils, pràcticament idèntics als anteriors, i els cicles de la natura i de les estacions es repetien sense fi. Fins a la revolució industrial i la introducció del ferrocarril, la majoria de persones no coneixien durant la seva vida més que un entorn immediat que es projectava en uns quants quilòmetres. Més enllà del territori propi, regnava allò desconegut i els temors i inseguretats no abonaven, excepte a uns quants, l'esperit d'aventura, l'atracció pel que és diferent. El món industrial, la ciutat com a epicentre del món, van activar la novetat i l'esperit del desplaçament. El món se'ns aproximava, s'anava aplanant, i també s'ampliava el

coneixement. El sentit del nou nomadisme que ens porta a tenir una pulsio d'acció contínua i de canvi constant és una cosa que s'inicia a la segona part del segle XX, però que arriba al paroxisme a les dues dècades del segle actual. Més que una necessitat inherent a un món global, interdependent i hipercomunicat, s'ha establert com a cultura, com a estat d'ànim, com a hàbit fixat en el comportament. Viatgem i ens movem per feina, evidentment, però sobretot perquè som incapaços d'establir-nos constantment enlloc. El nostre entorn habitual ens cau

Vivim en l'era del viatge desposseït d'objectiu i de qualsevol glamur

a sobre. La maleta de viatge ha esdevingut una extensió del nostre propi cos, igual que el telèfon intel·ligent ens fa les funcions d'extensió física, de pròtesi. Primer va ser l'automòbil el distintiu de la ideologia del moviment, després van venir els aeroports i l'avió. Sempre disposats i disponibles per a l'acció.

I és que en el concepte de *turisme* han acabat per confluir dimensions de la nostra activitat que fins fa poc tenien perfils propis i diferenciats. Encara que el purisme elitista continua diferenciant clarament entre "viatjar" i fer el turista, en realitat el mateix terme de turisme prové de "tour", que implica desplaçament, viatge per a esbarjo i coneixement. Quan els costos limitaven les possibilitats d'anar a una altra part a la majoria de la població, el viatge era una mica

imaginat, somiat, estrictament preparat i que es feia, com a molt, una vegada l'any aprofitant el període de vacances. El viatge sempre havia tingut connotacions de singularitat, d'excepció, d'una cosa que transcendeix la nostra cultura habitual i el coneixement que tenim. Evoca el descobriment, la relació i la revelació del que és diferent, ja sigui en el seu vessant cultural, patrimonial, urbà o paisatgístic. Aquest caràcter especial, espaiat en el temps i en què la preparació tenia tanta o més importància que el seu desenvolupament, va mudar de manera significativa a les albors del segle passat i a les primeres dècades d'aquest, en la mesura que la reducció dels costos, especialment amb l'explosió dels vols barats i l'ús d'internet, va deixar de ser passatger, circumstancial i únic per convertir-se en una mena de passatemps habitual, particularment entre els més joves. Anar i venir de qualsevol ciutat europea, qualsevol dia i a qualsevol hora aprofitant les ofertes de darrera hora de les companyies aèries i dels subhastadors de viatges de saldo per la xarxa. Una competència no tant per conèixer sinó bàsicament per moure's i així poder argüir la consecució de rècords de mínims en el preu obtingut. Col·lapse d'aeroports, invasió de les ciutats que han rebut com a càstig la denominació de *turístiques* i pressió sense fi dels operadors darrere d'unes baixades de preu que van portar a l'espiral de deteriorament que significa sempre el *low cost*. El viatge desposseït d'objectiu i de qualsevol glamur. Viatjar, bàsicament, "perquè ho puc fer". A dia d'avui l'actitud més revolucionària que es pot tenir és la de no moure's, quedar-se quiet.

Carles Duarte

Josep M. Lari i la memòria fotogràfica

La tecnologia digital i els telèfons mòbils capaços de captar imatges amb força qualitat poden afavorir una banalització de la fotografia. Les xarxes en van plenes. Fer i compartir una fotografia no requereix gaires coneixements ni preparació. Se'n poden fer moltes i descartar-ne les que no ens agradin. Però la fotografia va començar a disposar de les primeres càmeres en blanc i negre dins la primera meitat del segle XIX, amb productes químics, plaques de vidre i un considerable lligam amb la pintura, per l'anomenat pictorialisme, quan s'hi cercava una aproximació artística. No fa pas tant de l'ús general de la fotografia analògica amb rodets de pel·lícula que permetien un nombre limitat d'instantànies, que calia, doncs, preparar amb atenció. Recentment s'ha publicat el llibre de Josep M. Lari Mirambell *La popularització de la fotografia domèstica a Barcelona*. Farmacèu-

tic i podòleg de professió, nascut l'any 1903, va fer milers de fotografies. Centenars de negatius estereoscòpics conservats per la família van incorporar-se l'any 2021 al fons de l'Arxiu fotogràfic de Barcelona i ara se n'ha editat una mostra en un llibre d'un interès extraordinari. No es tracta d'unes imatges creades amb una vocació estrictament artística, encara que reflecteixen sovint la sensibilitat i el criteri estètic de l'autor, com en les fotografies d'estudi o d'alguns personatges, sinó que semblen sorgides de la voluntat de captar i preservar instants valuosos i singulars de la seva vida personal, però també de la història col·lectiva. En aquesta esplèndida col·lecció, hi trobarem els retrats de la seva família però el volum conté, a més, fotografies que constitueixen un document extraordinari sobre el barri de Gràcia de Barcelona, però també de l'Exposició Internacional de 1929 a

Montjuïc, incloent-hi el Parc d'atraccions a la Foixarda o la Torre Jorba, del ferrocarril i les seves estacions, del Parc Güell, de la Rambla, del passeig de Gràcia o del carrer Pelai. Un esment específic mereix la presència dels cartells electorals amb els presidents Macià i Companys durant el període republicà, però també del telefèric, transatlàntics i embarcacions i cistelles de peix de pescadors al Port de Barcelona. Ara bé, Lari va molt més enllà de la ciutat de Barcelona, a l'hora de recollir i guardar imatges. N'hi ha de Montserrat i el cremallera, de l'Aqüeducte de les Ferreres de Tarragona, de l'estàtua d'Indíbil i Mandoni de Lleida... Dins el llibre es dedica un apartat important a Almatret per la vinculació de la família Lari. Hi trobem l'Ebre, els carrers, els animals de càrrega, els esports, les excursions, les festes, els safareigs, els càn-tirs... Un veritable tresor de memòria.

LLIBRES

NOTES DE LECTURA

Miquel Moreno Gayoso

Thomas Mann, el personatge

Amb *El Mag*, el celebrat autor i crític irlandès Colm Tóibín (Enniscorthy, 1955) ens presenta la biografia novel·lada de l'alemany Thomas Mann (1875-1955), Nobel de Literatura el 1929. Tóibín, després de 15 anys d'investigació, s'apropa, per mitjà de la ficció literària a la intimitat existencial d'un Mann que descriu com a "complex, inestable, obert al canvi i inquiet". Les contradiccions íntimes i polítiques del geni escriptor són contrastades amb les paradoxes del cruent segle XX.

No és el primer cop que Tóibín s'enfronta amb la vida d'un escriptor. Al relat fictici *The Master* (2004) va escriure sobre Henry James, que visqué en una època pacífica. Contràriament, l'obra sobre Mann abasta tota la seva vida, transcorreguda entre sagnants períodes bèl·lics i revolucionaris: la Gran Guerra, la revolució de Munic, la inflacionista República de Weimar, l'ascensió de Hitler al poder, la Segona Guerra Mundial, la Guerra Freda. Esdeveniments que obligaren la família a continus canvis de residència: de Lübeck, poble natal, a l'exili per ciutats europees i nord-americanes. Periple que Tóibín va descrivint en cada etapa vital endinsant-nos en la tensió psicològica de la seva reprimida homosexualitat, oculta en els seus diaris personals, en el procés de

gestació creativa de les grans novel·les de Mann, en la presentació de cadascun dels membres de la saga familiar, en les vivències derivades dels èxits editorials o de les relacions amb les elits polítiques (els Roosevelt) i intel·lectuals (l'amistat d'Alma Mahler o el refús de Bertolt Brech, les tibantors amb Arnold Schönberg).

De la família Mann, Tóibín s'encaterina amb Erika, esposa de Thomas, jueva de família aristocràtica, figura enigmàtica i atractiva, veritable columna vertebral i protagonista de la novel·la. Dels sis fills del matrimoni cal destacar la parella de bessons Elvira i Klaus, bohemis, artistes, escriptors. Klaus i Heïnrich, germà de Mann, tenen un rol rellevant pels seus posicionaments contra el nazisme i el mutisme inicial de Mann en condemnar-lo. Esdevindrà, però, l'home públic alemany antinazi més reconegut. Tóibín, aconduïx el lector a l'interior de l'habitatge familiar on Mann, defensor de la seva meticulosa quotidianitat, és una presència secundària. La saga familiar no resta exempta d'addiccions, suïcidis, repressió sexual i exilis. Vides cultes, privilegiades i tortuoses, que giren entorn de la figura del creador d'obres immortals. Tóibín, ens convida a (re) llegir-les.

EL MAG

AUTORA: Colm Tóibín
 TRADUCCIÓ: Ferran Ràfols Gesa
 EDITORIAL: Amsterdam
 LLOC I ANY D'EDICIÓ: Barcelona, setembre del 2022
 PÀGINES: 496

NOVETATS EDITORIALS

'La presonera'
 Marcel Proust
 Ed. Proa

Per a qui vulgui endinsar-se en els seus set volums, la lectura d'*A la recerca del temps perdut* de Marcel Proust és una experiència que marca qualsevol lector. Des de la infància a *Pel cantó de Swann* a la maduresa d'*El temps retrobat*. Aquest és el cinquè volum de l'obra, que Proa està publicant en una magnífica traducció de Valèria Gail·lard, respectuosa amb l'estil del novel·lista.

'Una noia i un soldat'
 Teresa Pàmies
 Adesiara

La incansable tasca de la professora Montserrat Bacardí per reivindicar la figura i l'obra de Teresa Pàmies, després del seu centenari. Aquesta va ser la primera novel·la que va escriure en tornar de l'exili, l'any 1972. Va topar amb la censura franquista. La Guerra Civil vista des de dues perspectives, la *noia* marxista amb molt d'ella mateixa i el *soldat* republicà.

'Temps obert'
 Manuel de Pedrolo
 Ed. Comanegra

Manuel de Pedrolo va ser un esperit inquiet que experimentava constantment en la seva literatura. A *Temps obert* va assajar la fórmula de crear 11 novel·les a partir d'un mateix personatge. Imaginant 11 vides diferents que hauria pogut tenir segons les conseqüències d'un fet viscut en la seva infància, un bombardeig de Barcelona durant la Guerra Civil. Digne de ser descobert.

'Jo, vella'
 Anna Freixas
 Ara Llibres

La llibertat, la justícia i la dignitat. Tres conceptes que l'autora reivindica per a les dones que estan arribant ara a la vellesa. I que la viuran des d'una perspectiva molt diferent que les de les generacions precedents. Escrip-tora i professora, feminista militant i ara jubilada, Freixas viu en primera persona les discriminacions cap a dones per raó de la seva edat i s'hi rebel·la positivament.

'El president de Barcelona'
 O. Sarramia i R. Pardina / Pagès. Ed.

La mirada d'un dibuixant lleidatà a Barcelona, entre la ciutat postolímpica de l'any 1993 i la d'abans de l'arribada de la crisi de 2008, se'n explica en aquesta novel·la gràfica. El protagonista viu en una casa del Raval, el lloc que és a la vegada al centre i als marges. I l'escala on viu, amb tots els seus veïns, pot ser la metàfora de la ciutat sencera, o qui sap si de tota la condició humana.

LLENGUA

EL 9 ETS I UTS

306

 CONSORCI PER A LA
NORMALITZACIÓ
LINGÜÍSTICA

Anglicismes en el català de Menorca (III): Lèxic de la vida quotidiana

Durant la dominació britànica a Menorca hi va haver grans canvis: va millorar l'administració local, la indústria, el comerç i es van crear noves regles per a la protecció i regulació de la ramaderia i l'agricultura. També és coneguda la carretera que el governador anglès sir Richard Kane va posar en marxa i que porta encara el seu nom: el camí d'en Kane.

Els britànics també van influir en el menjar i les begudes, van exportar els seus costums i les seves maneres de fer. Van ser els introductors de la ginebra, que a Menorca és coneguda com a *gin*, amb la qual es fa la *pomada*, beguda alcohòlica fruit de la mescla la ginebra menorquina i la llimonada. Fent un esforç, ens podem imaginar un *guenc* de mariners anglesos (*gang*, 'banda'), que devien ser ben *bulis* (de *bully*, 'fatxenda') i anaven ben engatats de *grog* (beguda alcohòlica), començant un *fàitim* (*fighting*, 'batussa, baralla') amb els locals. Un

anglès ben fort dona un cop de puny a un menorquí i li queda un ull *blec* (*black*, 'ull de vellut'). Després, per espantar-los, un local trenca un *bòtil* (*bottle*, 'ampolla') de *xeri* (*cherry*, 'xerès') i amenaça els mariners, que se'n van cames ajudeu-me.

Igualment, podem visualitzar un menorquí de casa bona (anomenats *milords*, que són homes elegants i rics) saludant una *miledi* que passeja pel carrer, al mateix temps que un bèguer (beggar, 'captaire') els demana almoïna amb el *quep* (*cap*, 'gorra') a terra. Fruit del masclisme, *miledi* (*mily*, 'senyoreta') s'usa pejorativament per fer referència a les dones lletges. D'altra banda, voldríem afegir que els termes anglesos eren tan presents que van entrar plenament en la vida quotidiana, com es pot veure en aquests altres exemples: *quis* (*kiss*, 'petó'), *fuletop* (*full to the top*, 'ple fins al límit, fins al capdamunt'), *lesi* (*lazy*, 'mandrós') o bé *men* (de *man*, 'home').

Us animem a seguir aquesta secció i us convidem a fer-nos arribar consultes i comentaris a través de vic.ass@cpnl.cat

Oficines i serveis:
granollers@cpnl.cat
ripolles@cpnl.cat
vic@cpnl.cat

www.cpnl.cat/xarxa/cnlosona/

ELS MILLORS MINUTS DE LA NOSTRA VIDA

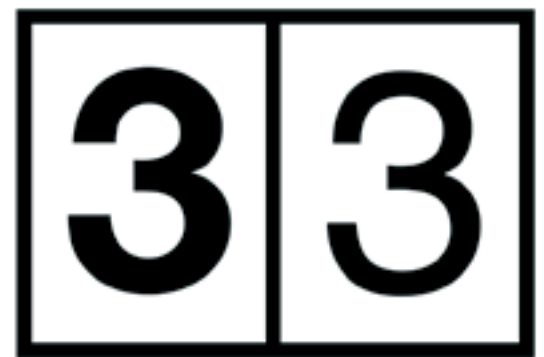
Jordi Remolins

Ganivetada a un òrgan vital

Quan pràcticament a tota la comarca ja es podia veure més d'un canal de televisió, Ripoll demostrava el seu caire de capital flàccida. Un dels amics de l'EGB que actualment ocupa un paper principal en la lluita sindical pública ripollesa, no malaguanyava cap hora del pati

sense recordar-nos el nostre paper de derrotats en aquesta assignatura malparida que en definitiva és la vida. L'enveja que ens produïa que Ribes de Freser o Sant Joan de les Abadesses ja tinguessin accés a l'UHF i, en canvi, a Ripoll haguéssim de malbaratar els vespres veient com es feia apologia del folklorisme colonialista espanyol a través de l'infame i vomitiu *300 Millones*, va ser un dels motius que ha acabat configurant part del caràcter ripollès. A veure quan algú amb dos dits de cap aprofundeix una mica en el substrat del municipi en els últims seixanta anys, en lloc de fer-ne lectures superficials i habitualment errades.

Sis anys més tard que TV3 engegés la seva trajectòria, es va produir la gestació definitiva del Canal 33, el que sempre ha estat conegut com el segon canal de la Televisió de Catalunya, però que mai com ara havia tingut un paper tan residual. En vigílies de la Diada de 1989, els friquis catalans de l'època ens donàvem l'enhonorabona, perquè se suposava que finalment tindríem accés a continguts minoritaris. Els de Ripoll també, perquè afortunadament, tot i que amb retard de nou respecte a poblacions veïnes

—recordo haver vist el Barça-Osasuna que inaugurava la televisió catalana a un hotel d'Orís avui reconver- tit en sala de festes i diversió— ja estàvem integrats a unes telecomunicacions analògiques que aviat serien substituïdes per les digitals.

El Canal 33 va servir per veure-hi competicions esportives com els partits de lliga de futbol o de bàsquet, quan pels programadors encara no tenien el valor que els donen ara, o per acollir programes culturals actualment enyorats davant el desert que hi ha instal·lat en aquest àmbit, com *Sputnik* i *L'hora del lector*. També van passar-hi sèries noves com *Arròs Covat* i d'altres en reposició com *Els Joves* o *Salut i Peles*. En tot cas, amb els anys i la fusió amb el Super 3, va anar difuminant-se el Canal 33 fins a convertir-lo en invisible, una anomalia al número 4 del comandament a distància, on rarament t'atures perquè fins i tot fa la sensació que no t'hi vulguin de tanta desatenció i deixadesa. I per un país que aspira a ser-ne, malaguanyar una eina com el 33 mentre es destinen recursos a programes insubstancials de TV3 amb presentador mediàtic, em sembla una ganivetada a un òrgan vital de la nostra cultura i entreteniment.

Diumenge, 10 de setembre de 1989
Televisió de Catalunya estrena el Canal 33

MÚSICA

EL CLÀSSIC

Jaume Espuny

LOS PEKENIKES

'Los Pekenikes'

Hispavox, 1966

Això és ben bé travessar el túnel del temps. Los Pekenikes va ser un grup espanyol que va triomfar molt a la dècada de 1960, a Espanya i en alguns països europeus, on algunes cançons seves van arribar al número 1 de vendes. A mitjans dels setanta, però, pràcticament van desaparèixer. El grup, liderat pels germans Lucas i Alfonso Sainz, guitarristes i compositors de tots els temes, tenia una característica que el feia únic: era un grup instrumental, no hi havia cantant. Tot i així, les seves cançons eren constantment radiades. Van començar a gravar discos *singles* i EP el 1961. Aquest *Los Pekenikes* és el seu primer disc de llarga durada i recull els principals èxits dels *singles* anteriors. Hi ha cançons molt maques, amb una agradable atmosfera, com "Hilo de seda", que es va convertir en l'himne del grup; la romàntica "Lady Pepa", amb un trist violí; la rítmica "Arena caliente", amb una bona secció de

vent, i l'acústica "Sombras y rejas", basada en una peça d'Isaac Albéniz. I la que sempre m'ha agradat molt des de la primera vegada que la vaig escoltar, "Frente a palacio", amb una melancòlica harmònica. Ara, ves a saber si aquest disc es pot trobar en algun lloc. A les plataformes digitals, sí. Per cert, els vaig veure en directe no sé quin any en una festa major de Ripoll. I van sonar molt i molt bé. La foto de la portada, al·lucinant.

EL TEST Ernest Crusats

Primer instrument que vas aprendre a tocar? El primer va ser una bateria que em van portar els Reis de l'Orient. **Primer grup o formació de la qual vas formar part?** Una orquestra de les colònies. **Primer concert dalt d'un escenari?** Uf! No ho recordo. **Primer disc que et vas comprar?** *Familiar to Millions*, d'Oasis. **Quants discos tens?** No ho sé, però menys de 200. **Salva'n tres.** En triaria tres de Dirty Projectors. **Grups o músics de capçalera.** David Longstreht, Luke Temple i Adrienne Lenker. **Un concert (com a públic) per recordar.** El de Nick Cave al Primavera Sound de Barcelona.

NOTES

Stay Homas s'acomiada amb una gira que acabarà el 2025

El trio barceloní Stay Homas, una de les poques coses bones que ens va portar la pandèmia, ha anunciat una aturada indefinida. Que tanquen la paradeta, vaja. Això sí, l'adeu serà llarg i el punt final no el posaran fins al 25 de gener de 2025 amb un concert especial batejat amb el nom d'*In The End* que es farà al Poble Espanyol de Barcelona. Les entrades, que es van posar a la venda ja fa uns dies, van volar en només deu hores i és per això que el grup es va afanyar a fer pública una nova data: el 24 de gener de 2025. Les entrades d'aquesta segona data també s'estan a punt d'extingir. L'anunci del comiat el van fer els tres músics (Klaus Stroink, Guillem Boltó i Rai Benet) en un vídeo publicat a Instagram on explicaven que "Homas ens ha donat i ens ha tret

molta vida i després de la gira de l'any que ve ens acomiadarem dels grans escenaris i pararem una estona". L'actuació final volen que sigui "un festot èpic" i ja van avançar que hi haurà col·laboracions i "un xou diferent i increïble". L'anunci de l'adeu va coincidir amb la publicació de la cançó *Xinu xanu*, un *single* pop amb

pinzellades de bossanova i reggaeton on s'acomiaden de la calor, de la platja i de totes les coses que passen entre juny i setembre. Stay Homas es van donar a conèixer el març de 2020 quan els seus tres membres, que compartien pis a Barcelona, van començar a gravar –i penjar– cançons que interpretaven des de la terrassa de casa seva. L'originalitat i frescor de la proposta, pluriestilística i plurilingüística, va fer que un cop superada la pandèmia la banda tingués continuïtat i editessin un parell de discos (*Agua* el 2020 i *Homas* el 2023) i es convertissin en un dels grups amb més empena i pes de l'actual panorama musical nacional. A principis de 2025, però, plegaran veles. Estic segur, però, que cap d'ells es quedarà a casa.

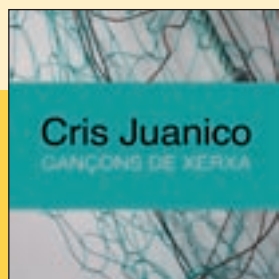
NOVETATS DISCOGRÀFIQUES

Jordi Sunyer

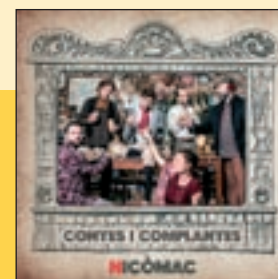
SERGIO DALMA 'Sonríe porqué estás en la foto'

El cantant de veu rovellada de Sabadell treu l'àlbum número 22! Aviat és dit. A aquestes alçades d'invents i sorpreses n'hi ha poques, però l'artista ha volgut sortir de la seva zona de confort treballant amb sis productors diferents que no l'aparten del seu habitual so fresc i *vuitantero*. El disc compta amb dues col·laboracions de luxe, la de Conchita a *Luciérnagas* i la de Micky Núñez en l'únic tema en català que hi ha al disc, *He tocat el cel*. Dalma també ha volgut homenatjar la figura de Mari Trini a la versió d'*Una estrella en mi jardín*.

CRIS JUANICO 'Cançons de Xerxa'

L'excitant de Ja T'ho Diré és un cul inquiet. Després de gravar en format simfònic alguns dels seus grans èxits segueix ben actiu i ara hi torna amb *Cançons de Xerxa*, un llibre-disc (recomanem que fitxeu el format físic, que val molt la pena) amb 11 poemes que, passats pel seu sedàs, s'han convertit en peces de tall folk i aire popular amb una producció molt minimalista i austera. Els textos, per cert, són de Pere Xerxa, el pseudònim amb què acostumava a escriure i publicar el poeta de Ciutadella Joan F. López Casasnovas.

NICÒMAC 'Contes i complantes'

Nicòmac és una banda nascuda a Badalona que combina el pop i el rock amb la música simfònica i coral. I al seu debut discogràfic hi ha nou peces eclèctiques de producció ambiciosa i d'estètica romàntica, de tragèdia i de passió. Les cançons, a més, són totes en català (hi ha molt poc rock simfònic en la nostra llengua) menys l'última, *Caprici d'hivern*, un vals instrumental curtet interpretat per un conjunt de pianos que pica l'ullet a la música de cambra i la seva estètica classicista. Un treball per als amants del rock simfònic.

SALUT

Dr. Josep Castanedo / núm. col. 11.394

Cirurgia mínimament invasiva: un gran avanç en l'assistència hospitalària

La cirurgia mínimament invasiva (CMI) ha anat guanyant popularitat en el camp de la traumatologia i la cirurgia ortopèdica a causa dels seus beneficis potencials, com ara la reducció dels danys als teixits, una recuperació més ràpida i menys dolor postoperatori.

A continuació, es detallen alguns aspectes clau de la cirurgia mínimament invasiva en traumatologia i ortopèdia:

■ REDUCCIÓ DELS DANYS ALS TEIXITS

Incisions més petites: Les tècniques de CMI impliquen incisions més petites en comparació amb la cirurgia oberta tradicional, amb menys interrupció dels teixits circumdants.

Protecció dels músculs: L'abordatge té com a objectiu minimitzar els danys als músculs i altres estructures, la qual cosa pot conduir a una recuperació més ràpida i menys dolor postoperatori.

■ RECUPERACIÓ I REHABILITACIÓ MÉS RÀPIDES

Estada més curta a l'hospital: Els pacients sotmesos a procediments mínimament invasius solen tenir estades més curtes a l'hospital en comparació amb les cirurgies tradicionals.

Retorn més ràpid a la funció: La reducció del

trauma als teixits permet una recuperació més ràpida i un retorn més aviat a les activitats normals.

■ MILLORA DEL RESULTAT ESTÈTIC

Cicatris més petites: Les incisions més petites en CMI resulten en cicatrius més petites, contribuint a una millora dels resultats estètics i la satisfacció del pacient.

■ IMATGE AVANÇADA I NAVEGACIÓ

Ús de tecnologia d'imatge: Les tècniques d'imatge avançada, com la fluoroscòpia i les tomografies computeritzades intraoperatories, ajuden els cirurgians a visualitzar el lloc quirúrgic amb més precisió.

Navegació assistida per ordinador: Alguns procediments de CMI utilitzen sistemes de navegació assistida per ordinador per millorar la precisió de les maniobres quirúrgiques.

■ APLICACIONS ORTOPÈDIQUES

Artroscòpia: Comú en ortopèdia, l'artroscòpia implica la inserció d'una petita càmera i instruments a través d'incisions petites per diagnosticar i tractar condicions articulades com lligaments o cartílags trencats.

Reemplaçament articular mínimament invasiu: Les tècniques per a cirurgies de reemplaçament articular mínimament invasives (p. ex., maluc o genoll) estan en constant evolució, permetent menys interrupció dels teixits circumdants.

■ FIXACIÓ DE FRACTURES

Tècniques percutànies: La fixació de fractures mitjançant cargols o claus percutànies a través d'incisions petites redueix els danys als teixits tous i fomenta una recuperació més ràpida.

■ DESAFIAMENTS I CONSIDERACIONS

Corba d'aprenentatge: Les tècniques de CMI poden tenir una corba d'aprenentatge més pronunciada pels cirurgians, requerint una formació especialitzada.

Selecció del pacient: No tots els pacients són adequats per a procediments mínimament invasius, i l'elecció de la tècnica depèn de factors com la naturalesa de la lesió i la salut general del pacient.

■ TENDÈNCIES FUTURES

Robòtica: La integració de l'assistència robòtica en cirurgies ortopèdiques és una tendència evolutiva, oferint una precisió i control millorats.

Impressió 3D: Els implants i eines personalitzades creades mitjançant impressió 3D s'estan explorant per millorar els resultats dels procediments mínimament invasius.

La cirurgia mínimament invasiva en traumatologia i ortopèdia continua avançant, oferint als pacients la possibilitat d'una recuperació més ràpida, menys dolor i millors resultats generals. Tanmateix, l'elecció de l'abordatge quirúrgic ha de ser individualitzada en funció de la condició específica del pacient i l'experiència del cirurgià.

GASTRONOMIA

Eva Remolina / AMIC

El camembert, el gran tresor de la Normandia

El formatge camembert és un dels tresors culinaris més emblemàtics de la regió francesa de Normandia, a França. Aquesta delícia, coneguda arreu del món, ha conquistat els paladars amb la seva textura cremosa i el seu sabor tan intens.

El camembert va néixer al segle XVIII al poble de Camembert. Es diu que Marie Harel, una grangera local, va rebre la recepta del formatge d'un sacerdot que fugia de la Revolució Francesa. Des de llavors, aquest formatge ha estat elaborat amb la mateixa passió artesanal, continuant una tradició centenària.

El camembert es distingeix per la seva textura untuosa i la seva capa de penicil·li blanc, que li confereix un gust característic. A l'exterior, presenta una capa de formatge en forma de crema que envolta una pasta suau i molt cremosa.

Es pot presentar en diverses formes, des de petits discos individuals fins a rodes més grans. Cada variant ofereix una experiència única, però

totes comparteixen el seu sabor intens i inconfundible. Amb notes dolces i lleugerament amargues, el camembert gaudeix d'una complexitat gustativa que satisfà fins i tot els paladars més exigents.

El camembert, a més, destaca per ser un formatge versàtil, que pot fer-se servir de diverses mane-

res a la cuina. Des de simplement untar-lo sobre pa fresc fins a integrar-lo en plats més elaborats com fondues, amanides i quiches, les opcions són infinites. A més, també es pot rostir al forn i acompanyar amb fruites, fruites seques i pa torrat per a una experiència gastronòmica exquisida.

ECONOMIA

ELS PARQUETS

Joan Carles Arredondo / @joancarredondo

AJUTS AMB POCS RESULTATS

Les mesures per pal·liar l'efecte de la inflació a les llars que ha aplicat, i en alguns casos encara aplica, el govern espanyol van contribuir a engrandir la bretxa entre les rendes altes i les rendes baixes. En altres paraules, el govern espanyol no va encertar en les mesures per reduir l'impacte de la inflació elevada en la desigualtat. Aquesta és la conclusió d'un informe patrocinat pel Banc Central Europeu sobre les mesures que, durant aquest període de fort creixement de la inflació, van aplicar diferents governs de l'eurozona (a més d'Espanya, Portugal, Grècia, França, Itàlia i Alemanya). L'informe assenyala que la desigualtat va créixer en aquest període d'elevada alça dels preus en dos dels sis països analitzats: Alemanya i Espanya. En canvi, l'impacte d'una inflació elevada en la desigualtat es va poder contenir als altres quatre països analitzats.

Per una vegada que un informe econòmic equipara Espanya i Alemanya, és per un impacte negatiu. I ho és perquè tots dos països van optar per polítiques que tenien efecte sobre la globalitat de la població, però en menor grau per beneficiar les capes més desafavorides econòmicament. L'impacte sobre les arques públiques va ser igual d'enorme (50.000 milions d'euros des de 2021 a Espanya), però aquest esforç no es va traduir en una reducció de la desigualtat que hauria d'inspirar les accions fiscals de tots els governs, però sobretot dels que es reclamen d'esquerres.

La diferència entre les polítiques aplicades a l'Estat espanyol en comparació amb la dels socis de la zona euro va ser que l'Estat espanyol va centrar els esforços a reduir l'impacte dels preus i, en canvi, el gruix de països va optar per mesures que contribuïssin a reduir l'impacte sobre els preus. Mentre que els països amb millors resultats van intentar afavorir l'obtenció de més ingressos per a la ciutadania més desafavorida. Per explicar-ho amb exemples, Espanya va prendre mesures com les subvencions generalitzades sobre el preu de la benzina i altres carburants, reduccions en els impostos sobre l'energia, primer, i sobre els aliments bàsics, posteriorment, o rebaxes, fins arribar a la gratuïtat, dels transports públics. Eren mesures generalitzades, amb independència dels ingressos de cada família. Qui podia estar més necessitat d'aquestes mesures

eren les classes més baixes, però en canvi els ajuts es dirigeixen a tots els col·lectius.

Aquesta generalització dels ajuts no afavoreix reduir la bretxa entre les llars amb més ingressos i les que menys en tenen. En el millor dels casos, el resultat serà d'empat (és a dir, que es mantindrà la bretxa exactament igual), però en el pitjor el que s'aconsegueix és que quedi més renda disponible per a les capes més altes i, per tant, la bretxa s'engrandeixi. I així va ser, si es té en compte que la renda disponible per a les llars amb menys ingressos es va reduir l'any passat un 5,1% a l'Estat espanyol.

No és gens descartable que aquesta menor eficiència de les polítiques que es van aplicar a Espanya tingui a veure amb una tria clarament atzarosa. Mentre les polítiques de països com Portugal, que permetien seleccionar a quins col·lectius s'estava afavorint amb transferències directes o millores fiscals, a Espanya es va optar per reduir impostos indirectes, com l'IVA dels aliments, que deixa en mans de les empreses de distribució la determinació de preus. Com s'ha vist no era el millor camí cap a l'èxit, perquè les famílies han acabat pagant el mateix o més, com revela un estudi recent de l'organització de consumidors Facua. En l'informe es conclou que més de la meitat (un 52%) dels productes als quals s'aplicava la rebaxa de l'IVA ja eren més cars a finals d'octubre que un any abans, quan s'aplicava tot l'impost. Per a una altra organització de consumidors, l'OCU, seria més

eficient aportar un xec de 200 euros a les famílies que ingressen menys de 27.000 euros a l'any. Ajuts directes a col·lectius més vulnerables és el que han fet els països amb millors resultats de l'aplicació de polítiques antiinflació en la reducció de la desigualtat.

El mateix informe que s'ha fet sota el paraigua del Banc Central Europeu, tot i que aquesta institució no l'assumeix com a oficial, ja assenyala els dubtes sobre si les accions adreçades simplement a contenir preus tinguin un efecte, no ja per pal·liar la desigualtat que genera un IPC elevat, sinó per a la pura contenció de la inflació. De fet, tot i que al principi del cicle l'Estat espanyol havia aconseguit que la inflació creixés en menor mesura que la mitjana europea, s'ha arribat a aquest mes de novembre amb un 3,2% de creixement de l'IPC a l'Estat, mentre que a la zona euro l'increment es limita al 2,4%.

La Unió Europea està començant a demanar als estats que s'abstinguin d'aplicar polítiques de contenció de la inflació, tot i que, aparentment, aquests mateixos estats miren d'allargar, si no totes, almenys sí que algunes mesures. L'Estat espanyol ja ha avançat que algunes polítiques s'allargaran almenys fins a meitat de l'any que ve. No hi ha res a dir sobre la decisió de prendre mesures que continguin l'efecte d'uns preus elevats sobre les famílies, però vistos els resultats de les que s'han aplicat fins ara no seria sobrer demanar que fossin més eficients.

FREEPIK

INDICADORS

Descens de desnonaments

Catalunya va registrar 440 execucions hipotecàries sobre habitatges durant el tercer trimestre, la xifra més baixa des que l'Institut Nacional d'Estadística (INE) recull dades per comunitats autònomes –el 2014–. Entre juliol i setembre es van registrar 134 procediments menys que en el mateix període de fa un any (574) i 317 menys en comparació amb el trimestre anterior (757).

Més vehicles venuts

Les matriculacions de turismes van augmentar un 10% al novembre a Catalunya en comparació amb el mateix mes de l'any passat, fins a les 10.820 unitats, segons han informat les patronals Anfac, Faconauto i Ganvam. Si es té en compte el període acumulat de l'any, entre gener i novembre es van vendre 107.914 turismes a Catalunya, un 16,4% més que els onze primers mesos del 2022.

ALEGRIA INTERIOR

Jordi Soler / jordi@alegriainterior.com

Creuar el llindar

El viatge de l'heroi, de Joseph Campbell, és una estructura narrativa que ha inspirat una gran part de les pel·lícules i novel·les de ficció que hàgim pogut consumir al llarg de la nostra vida. D'alguna manera, resumeix les fases més habituals en la majoria d'històries on el protagonista es troba en una situació difícil en la qual ha d'afrontar tot un reguitzell d'entrebancs i dificultats. El recorregut comença en el món ordinari, on percep la crida a l'aventura. La seva primera reacció és rebutjar la crida, però la trobada amb el mestre l'anima a creuar el llindar cap a un món desconegut on l'esperen tot un seguit de proves i enemics que haurà de superar amb valentia i l'ajuda dels seus aliats. Al final torna a casa totalment renovat.

De tots els punts d'aquest viatge fictici el que em crida més l'atenció és el que obliga el nostre heroi a decidir si es queda en la seva situació anterior o decideix creuar el llindar abandonant l'àrea de confort per endinsar-se en un món nou i desconegut on no sap què trobarà. Per mi aquest és un dels primers i més grans actes de valentia, ja que s'entén com un punt de no retorn.

Durant el nostre recorregut vital és fàcil que hàgim de travessar molts llindars i és bo que aprenguem a reconèixer que el nostre principal enemic sol ser la por al canvi. El nostre instint més primitiu ens vol protegir i per fer-ho ha de defugir de totes aquelles situacions que no controla. És per això que tot el que és nou moltes vegades ens provoqui una certa ansietat, sobretot si

és quelcom transcendental per a nosaltres. Això no obstant, quan aquesta ansietat ens envaeix en totes les decisions que prenem i la paràlisi es converteix en norma és bo començar a plantejar-se quin paper volem adoptar en la pel·lícula de la nostra pròpia vida.

Si comencem identificant el monstre (la por al canvi) i decidim convertir-nos en herois, és hora de crear aliances i enfortir-nos amb tots els recursos que trobem al nostre abast. Cal enfrontar-nos amb els nostres gegants particulars de la mateixa manera que el Quixot ho va fer amb els molins de vent, per molt amenaçadors que semblessin.

Un dels principis de la programació neurolingüística ens recorda que hem d'entendre els errors com a oportunitats úniques d'aprenentatge i que, per tant, no són fracassos sinó passos necessaris per arribar al nostre objectiu final. "Cal cometre errors i cal cometre'ls ràpid", em deia un dels meus mestres quan jo li plantejava les meves inquietuds i projectes de futur.

Per altra banda, al Japó tenen la filosofia Kaizen que promou fer els canvis de millora amb petits passos però de forma continuada. Pels practicants d'aquest mètode és fins i tot saludable provocar aquest canvi continu i donen suport a tot allò que sigui una novetat, encara que de vegades no arribi a bon port. I anant encara més enllà, aquesta mateixa cultura inspirada en el llenguatge de la natura i en la impermanència de les coses ens recorda a través del concepte *wabi-sabi* que cal apreciar la bellesa de les coses tal com són. No sempre és aconsellable intentar abastar una perfecció que ens pot acabar atrapant o emmalaltint. Cal actuar, acceptar el resultat i entendre que res dura per sempre, sigui un premi o un desengany. També diré que és bo connectar amb aquest heroi que sempre hem portat dins nostre i que possiblement va començar la seva primera aventura quan era un marrec molt petit i va haver de travessar el llindar de la guarderia deixant enrere temporalment la protecció de la seva mare. Jo particularment recordo aquest fet com un moment força traumàtic, però em compensa de sobres els amics que vaig trobar-hi i que encara tinc presents en el dia d'avui. Bon viatge.

HORÒSCOP

Roser Bona

Del 08-12-2023 al 14-12-2023

ÀRIES (Del 21 de març al 20 d'abril)

Bon moment per trobar estratègies i solucionar alguns temes que havies deixat aparcats. Una excursió al camp o a la muntanya t'ajudarà a crear energia i dormiràs millor.

TAURE (Del 21 d'abril al 20 de maig)

Pots mostrar-te irascible al sector laboral. T'anirà bé comptar fins a deu abans de parlar. Si tens fills petits o adolescents, feu una escapada i també llargues xerrades.

BESSONS (Del 21 de maig al 21 de juny)

Al sector laboral les coses comencen a moure's. Si no estaves satisfet amb el metge de capçalera o un altre professional de la salut, trobes altres opcions interessants.

CRANC (Del 22 de juny al 21 de juliol)

Algunes persones volen parlar amb tu, sembla que tenen una gran necessitat de comunicació. T'interessa per practicar un esport de defensa, com ara arts marcials o boxa.

LLEÓ (Del 22 de juliol al 23 d'agost)

Moment fèrtil, tant pel que fa a tenir fills com a l'augment de la creativitat. Pot aparèixer algú amb qui sentiràs una forta atracció i es pot donar una relació ràpidament.

VERGE (Del 24 d'agost al 23 de setembre)

Fas una escapada o un viatge de plaer. Si estaves una mica trist o preocupat, el teu ànim millora. Podries tenir obres a casa o una mica més de soroll de l'habitual.

BALANÇA (Del 24 de setembre al 23 d'octubre)

En l'àmbit laboral vius una nova etapa. Pot ser perquè ja et jubiles o perquè has pactat una sèrie de millores. Una persona de la família podrà venir a veure't aquest Nadal.

ESCORPÍ (Del 24 d'octubre al 22 de novembre)

Inverteixes en imatge. Surts de *shopping* i passes per la perruqueria o pel saló d'estètica. Una persona amb molta energia del signe Capricorn pot conquerir el teu cor.

SAGITARI (Del 23 de novembre al 21 de desembre)

En aquest moment tens el coratge necessari per afrontar un nou projecte laboral. Pel que fa a l'amor, una persona i tu us penseu mútuament, però ningú fa un pas endavant.

CAPRICORN (Del 22 de desembre al 20 de gener)

Els que et coneixen des de fa temps poden quedar sorpresos per la teva iniciativa i capacitat comunicativa. A un àpat d'empresa, pots conèixer una persona molt interessant.

AQUARI (Del 21 de gener al 19 de febrer)

Pot sorgir una oportunitat laboral o de negoci en una trobada grupal. Si hi ha una relació tensa amb el pare o una altra persona d'autoritat, s'obre una porta al diàleg.

PEIXOS (Del 20 de febrer al 20 de març)

Una escapada amb la parella pot revivir la relació. Si dubtaves i no sabies com resoldre un problema, fas cas al sentit comú. Gestions relatives a un assumpte laboral/legal.

CINEMA

LA CRÍTICA DE LA SETMANA

Joan Millaret i Valls

'Napoleón'

De Ridley Scott

Llums i ombres d'un mite

El director Ridley Scott, responsable de films històrics i èpics com *1492. Conquesta del Paradís* (1997) o *Gladiator* (2000), narra a *Napoleón* l'ascens i la caiguda del militar francès Napoleó Bonaparte, coronat emperador de França i finalment defenestrat i mort en el seu exili en el rocam de Santa Elena. Aquesta notable pel·lícula d'elevat pressupost ha estat escrita pel guionista nord-americà David Scarpa i s'exhibeix en la seva versió reduïda, ja que l'original dura unes quatre hores, versió estesa que es podrà veure més endavant a la plataforma Apple TV+.

El director de la mítica *Blade Runner* (1982) inicia la present pel·lícula en l'època del terror de la Revolució Francesa, concretament amb la decapitació de Maria Antonieta l'any 1793 i amb el mateix Napoleó (Joaquín Phoenix) com a testimoni. Un any en el qual es cou l'èxit de la carrera militar de Napoleó, concretament, en la presa de la fortalesa de Toló en mans de les tropes angleses. Un ascens meteòric que desemboca en la seva coronació com a emperador de França el 1804 i l'inici d'una vida de victòries èpiques arreu, com la batalla d'Austerlitz de l'any següent. Un moment cinematogràfic privilegiat que es resol amb l'acorrallament de les tropes enemigues damunt d'un llac glaçat, la seva tomba.

A part de les llums del seu regnat també hi ha lloc per a les ombres com sonades desfetes militars, cas de la campanya russa de 1812 després de la conquesta de Moscou, una ciutat buidada que els mateixos moscovites incendiaran. Coincidint amb el setge de França per diferents exèrcits es força la seva abdicació i exili a l'illa d'Elba el 1814. Un parèntesi que conclou amb la fugida del seu retir al cap de deu mesos, amb un petit destacament militar, i que porta Napoleó de nou a la palestra política i a recuperar el tron, renaixent de les seves cendres.

Un film sobre un estratega militar que es conclou amb la seva derrota en la cèlebre batalla de Waterloo contra tropes angleses, comandades pel Duc de Wellington, i prussianes. És inevitable recordar com aquesta batalla fou reproduïda en tota la seva espectacularitat i detall en la superproducció italo-russa de Dino de Laurentis, *Waterloo* (1970) de Sergey Bondarchuk, on Christopher Plummer interpretava el general anglès i Rod Steiger donava vida al vençut Napoleó. I si recordem efemèrides cinematogràfiques, no podem obviar la megalòmana *Nepoléon* (1927) d'Abel Gance, una fita cinematogràfica sense parangó, que conclou amb el seu ascens al poder i la seva campanya d'expansió militar europea per estendre la Revolució Francesa fronteres enllà.

Però la pel·lícula de Scott s'ocupa amb extensió de l'addictiva relació sentimental de Napoleó amb l'aristocràtica Josefina de Beauharnais (Vanessa Kirby), vídua d'una víctima de la repressió de la Revolució Francesa, l'únic i absolut amor veritable. Una unió indestriable tot i l'handicap de la incapacitat de Josefina per engendrar un hereu a Napoleó, fet que desestabilitza el seu regnat. Episodis d'una relació intensa i tempestuosa que permet esbossar la personalitat íntima de Napoleó, un gos faldiller de Josefina, un home de comportament infantil i ridícul però també juganer, lúdic i lúbric.

Més enllà de la inevitable controvèrsia pel rigor històric, de l'aproximació desconstructiva i desmitificadora de la figura del Napoleó més casolà o una evident dispersió i desequilibri general, cal constatar inequívocament que ens trobem davant d'una gran, atractiva i valuosa pel·lícula que ofereix, a bastament, espectacle i èpica, melodrama i romanticisme, història i política. En definitiva, una proposta per gaudir.

OFERTA CULTURAL

M. Erra / T. Terradas

ALBA MURIEL

'El trencanous' fa dues funcions al Teatre Auditori de Llinars

'El trencanous'. Ballet de Barcelona. Teatre Auditori de Llinars. Diumenge, 10 de desembre, 17h i 20.30h.

Arriba al Teatre Auditori de Llinars aquesta gran producció amb un argument innovador que qüestiona els estereotips que han marcat i marquen la societat actual. Chase Johnsey, Carlos Renedo i Carolina Masjuan dirigeixen el muntatge, amb coreografia de Marta Bustamante, Chase Johnsey, Anna Ishii i Jordi Rubio, i amb 35 ballarins.

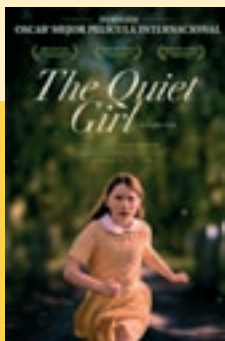

Cafè Trio, a Montesquiu

Cafè Trio. Pavelló municipal, Montesquiu. Dissabte, 9 de desembre, 19.00h i 22.00h

En el marc de la festa major de Montesquiu, oportunitat per escoltar els Cafè Trio, primer en format concert i a la nit al ball de gala. Es tracta d'un grup musical del Berguedà i el Bages format per Marcel Casellas, Eva Solà i Jordi González.

CINECLUB

'The Quiet Girl'

Irlanda, 2022. Dir. Colm Bairéad. A la Irlanda rural del 1981, Cait, una nena de 9 anys, viu silenciosa amb la seva família nombrosa i hostil. Els pares l'envien a passar l'estiu a casa d'uns parents més adinerats, on el misteriós silenci de Cait es trobarà amb la calor d'una llar i amb uns paisatges idíl·lics. Allí, la petita farà ressò del secret que aquesta família adoptiva calla. És una de les pel·lícules independents més enlluernadores de la temporada. Doblement premiada al seu pas per la Berlinale i guanyadora de l'Espiga de Plata, el Premi del Públic i el Premi de la Crítica al Festival de Cinema de Valladolid, és la pel·lícula de parla irlandesa més taquillera de la història i ha estat rebuda a Anglaterra com un clàssic instantani. Una pel·lícula delicada i pacient, que es construeix a partir d'una mesurada combinació d'imatges, paraules i els silencis justos.

CINECLUB VIC
Dimarts, 12 - 20h
VO en gaèlic, irlandès i anglès amb subtítols
Espai ETC

'Un cel de plom'

Catalunya, 2023. Dir.: Miquel Romans. Drama biogràfic basat en la novel·la homònima de Carme Martí. L'any 1945, amb l'alliberament dels camps nazis, Neus Català, jove republicana feminista, torna a França després d'haver estat empresonada per l'exèrcit alemany, on espera retrobar el seu marit, Albert. Mentre recupera la seva nova vida en llibertat, recorda els fets viscuts un any abans, quan un grup de dones va sabotjar la fàbrica de producció de bales en la qual els nazis les havien forçat a treballar, al camp de treball forçat de Holleischen, a Txecoslovàquia. Van ser conegudes com El Comando de les Gandules. Però la veritable resistència de Neus Català comença ara: la lluita per la memòria.

AC GRANOLLERS
Dimarts, 12 - 19h
Cinema Edison

